

Zrozumieć nietypowe zaburzenia więzi

Niniejszy artykuł chciałabym poświęcić kolejnemu ważnemu tematowi, jakim jest zjawisko zaburzenia więzi. Moim celem jest wskazanie, jak ważnym jest proces budowania i utrzymywania prawidłowych relacji w pierwszych etapach życia dziecka oraz to, z jakimi konsekwencjami trzeba mierzyć się w przypadku nieprawidłowego ukształtowania przywiązania. Aby dobrze omówić ten temat, rozpocznę od wyjaśnienia, czym jest owe zaburzenie.

Czym jest RAD? Z jakimi konsekwencjami trzeba mierzyć się w przypadku nieprawidłowego ukształtowania przywiązania? W jaki sposób brak więzi w dzieciństwie wpływa na dorosłe życie? Na te i inne pytania odpowiem w niniejszym artykule, ponieważ zjawisko zaburzenia więzi jest ważnym procesem budowania i utrzymania prawidłowych relacji w pierwszych etapach życia dziecka.

Zespół **zaburzenia więzi** (Reactive Attachment Disorder) jest terminem diagnostycznym na określenie ostrych i względnie nietypowych zaburzeń więzi, które dotyczą dzieci. W większości sytuacji RAD charakteryzuje się wyraźnie anormalnymi i niewłaściwymi pod względem rozwojowym sposobami nawiązywania więzi społecznych.

Twórcą teorii więzi był John Bowlby – brytyjski psychiatra, psychoanalityk. Bowlby w swoich badaniach pracował nad adaptacyjną funkcją więzi, która w późniejszym czasie stała się punktem odniesienia w dalszym rozpoznaniu procesu rozwoju psychicznego człowieka.

Badacz stwierdził, iż każda osoba odczuwa silne pragnienie bliskości z drugą osobą w sposób szczególny w sytuacji zagrożenia, stresu lub innego rodzaju trudności. Bowlby wysunął tezę zakładającą, iż „W każdym człowieku istnieje uwarunkowany biologicznie i stanowiący integralną część ludzkiej natury system przywiązania. Istnienie tego systemu wyjaśnia ludzką tendencję do tworzenia silnych więzi emocjonalnych z innymi ludźmi”.

Wyróżniamy następujące rodzaje przywiązania:

1. Przywiązanie ufne – to model, który został wytworzony na podstawie wcześniej zbudowanego fundamentu relacji matka–dziecko. Taki fundament budowany jest poprzez mentalizację, troskę i zainteresowanie matki dzieckiem, dzięki którym dziecko czuje się ważne i wartościowe.

2. Przywiązanie lękowo-unikające – to model, w którym dziecko może wykazywać brak zaufania do osób i trudności w zbudowaniu takich relacji, w których będzie mogło czuć się swobodnie. W dorosłości dzieci, u których wykształciło się przywiązanie lękowo-unikające, nie dopuszczają możliwości odczuwania emocji w relacji z drugą osobą, ponieważ towarzyszy im lęk z dzieciństwa. Występuje wtedy tzw. obronne wykluczenie czy obrona percepcyjna.
3. Przywiązanie lękowo-ambiwalentne – to model, w którym dziecko rozwine się jako lękowe, z niską samooceną, nieempatyczne, nieodporne psychicznie, kontrolujące i nieautonomiczne. Dzieci nawiązujące taką relację z rodzicem mogą doświadczyć znacznych problemów psychologicznych.
4. Więzy zdeorientowana – ten model przywiązania został zdefiniowany w 1986 roku przez badaczy Mary Main i Judith Salomon. Przy więzi zdeorganizowanej osobą zagrażającą jest niejednokrotnie sam opiekun. Ten model przywiązania zazwyczaj współwystępuje wraz z przemocą fizyczną i/lub psychiczną bądź seksualną.

Przeprowadzone badania wykazały, że ludzie którzy w dzieciństwie nie stworzyli bliskiej więzi z opiekunami, mogą mieć problemy ze zbudowaniem takiej więzi z własnymi dziećmi i zaspokojeniem ich podstawowych potrzeb niezbędnych dla prawidłowego rozwoju. Zamiast tego, mogą stosować wobec swoich dzieci przemoc i je zaniedbywać.

Więzy międzyludzkie powstałe w dzieciństwie są niezbędne dla prawidłowego rozwoju człowieka. Nieprawidłowe ukształtowanie modelu przywiązania może mieć niejednokrotnie nieodwracalne skutki w życiu człowieka, dlatego konieczna jest odpowiednia reakcja i podjęcie leczenia w sytuacji zdiagnozowania zaburzenia przywiązania.

W Polsce sieć pomocy w zakresie RAD jest, niestety, niewielka. W przypadku wystąpienia tego zaburzenia, można udać się z dzieckiem na terapię, aby wspomóc je w przepracowaniu traumy.

Gdzie w takim razie możemy szukać pomocy?

- <https://www.centrumsenso.pl>
- <https://item-psychologia.pl>
- <https://www.mywayclinic.online/zakres-pomocy/problemy-dzieci-i-mlodziezy/zaburzenia-wiezi>

Opracowała
Pedagog specjalny
przy PSP w Zawadzkiem

Elwira Hirsz

Bibliografia:

- Marchwicki P., Teoria przywiązania J. Bowlby'ego, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 2006
- O'Regan F. J., Jak pracować z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych., wyd. K.E. LIBER, 2005
Warszawa
- Żurek E., Czym są style przywiązania i w jaki sposób kształtują zachowania dziecka?, „Bliżej Przedszkola” 2017,
nr 4.